

Opetus- ja kulttuuriministeriö

sähköposti: copyright@minedu.fi

7.9.2012

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:n lausunto tekijänoikeuksien kollektiivihallinnointia koskevasta komission direktiiviehdotuksesta (COM(2012)372) tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista ja monta aluetta kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla.

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:llä on jäseninä n. 700 ammattimaisesti toimivaa kevyen musiikin säveltäjää, sanoittajaa ja sovittajaa. Yhdistyksemme on Teoston jäsen. Edistämme ja valvomme suomalaisten säveltäjien, sanoittajien sekä sovittajien taloudellisia ja ammatillisia etuja, yhteiskunnallista arvostusta sekä yhteisöllisyyttä.

Elvis ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa, ja antaa seuraavan lausunnon:

Ehdotuksen yleistavoitteet ovat kannatettavia. Eurooppalaisten tekijäoikeusjärjestöjen kannustaminen tehostamaan toimintojaan ja huomioimaan asiakkaidensa etuja on oikein. Annamme arvoa pyrkimykselle kohentaa tekijöiden asemaa ja lisätä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan sekä ymmärrystä tekijänoikeuden potentiaalille luovan talouden arvoketjussa.

Suomessa ja muissa Pohjoismaissa on luotu esimerkillisen tehokas, avoin ja läpinäkyvä kollektiivihallinnon toimintakulttuuri. Kun yhdistys- ja kilpailulainsäädäntö sekä vakiintuneet toimintatavat ja jäsenistön valvonta jo säätelevät järjestöjen toimintaa tehokkaasti, olisi näin yksityiskohtaisesta sääntelystä järjestöjen toiminnan kannalta enemmän haittaa kuin hyötyä. Kollektiivihallinnon nykyinen markkinarakenne on pitkälti sopimustoiminnan ja vapaaehtoisten markkinaratkaisujen tulos. Tästä syystä on tarkoin harkittava, milloin sääntelyn lisäämisestä todella on hyötyä. Ehdotuksesta pitäisi myös käydä ilmi, että se ei vaikuta lakiin perustuviin sopimus- ja pakkolisenssijärjestelyihin.

On myös suomalaisten oikeudenhaltijoiden etu, että kotimarkkinoidemme ulkopuolella ilmeneviin kollektiivihallinnon ongelmiin tarvittaessa puututaan. On pyrittävä tehostamaan jo olemassa olevien säännösten noudattamista ja puuttumiskeinojen toimeenpanoa ongelmamaissa.

Eurooppalainen lisensointipassi on lähtökohdiltaan kannatettava. Se ei saa kuitenkaan johtaa muutaman suuren toimijan hallitsemaan eurooppalaiseen online-markkinaan. Euroopan pienten kieli- ja kulttuurialueiden asema ei saa heikentyä sen seurauksena, että tekijänoikeushallinnossa tavoitellaan suuria yksiköitä ja mittakaavaetuja. Tekijänoikeuksien hallinnointi on myös olennainen osa paikallista kulttuurin tukiverkostoa, joka tähtää taloudellisen tuoton ohella myös esimerkiksi kulttuurisen moninaisuuden ja elinvoimaisuuden edistämiseen. On välttämätöntä tarkastella kriittisesti direktiiviehdotuksen lähtökohtaa, jonka mukaan kaikkien monta aluetta kattavaa online-oikeuksien lisensointia harjoittavien yhteisvalvontajärjestöjen olisi täytettävä samat lisensointipassin ehdot.

Suomessa tekijänoikeusjärjestöt ovat aatteellisina yhdistyksinä vapaan kansalaistoiminnan foorumeita. Jäsenistön vaikuttamisen puitteet ja keinot määrittää yhdistyslaki. Se sallii yhdistyksille laaja-alaisen sisäisen autonomian, johon perustuvat järjestökäytännöt ilmentävät paikallisen tason lähidemokratiaa tyypillisimmillään. Direktiiviehdotuksen perustelu, ts. että direktiivin tavoite voidaan suunnitellun toiminnan laajuuden tai vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, jää erittelemättömäksi esimerkiksi yhdistystoimintaan liittyvien vaikutustensa osalta. Sisämarkkinatavoitteiden korostaminen jättää varjoonsa jäsenvaltioiden lainsäädännön tasolle ulottuvaa yksityiskohtaista sääntelyä.

Kaikkien eurooppalaisten tekijänoikeusjärjestöjen tehokas, luotettava ja tuloksellinen toiminta on suomalaisten intressissä. On syytä suhtautua vakavasti komission huoleen eurooppalaisen tekijänoikeushallinnon toimivuudesta ja suorituskyvystä. Suomalaisilla tekijöillä on oikeuksia valvottavana myös kotimarkkinamme ulkopuolella. Direktiiviehdotuksessa korostetaan tarpeettoman paljon sääntelyn lisäämistä ratkaisuiksi niillekin järjestöille, joiden toiminta jo nykyisellään vastaa komission toivetilaa oikein toimivasta tekijänoikeusjärjestöstä.

Järjestön jäsenyyden määrittely ei ole direktiiviehdotuksessa yksiselitteinen. "Jäsen" näyttää yhtäältä viittaavan oikeudenhaltijan asiakasasemaan, toisaalta päätösvaltaa käyttävään yhdistyksen jäseneseen. Näin tulkittuna eräät ehdotukset, kuten velvoite ottaa yhdistyksen jäseneksi jokainen sitä haluava (6 artiklan 2 kohta), vaikuttavat olevan selvästi ristiriidassa suomalaisen yhdistysautonomian peruseräkkeiden kanssa.

Lisäksi monissa yhteisvalvontajärjestöissä on jäseninä järjestöjä, jotka nekin luokiteltaisiin ehdotuksen mukaan todennäköisesti yhteisvalvontajärjestöiksi (collecting society), koska niillä itselläänkin on toimintaa, joka luultavasti osuisi sääntelyn piiriin.

Valitusmekanismista: jo olemassa olevat oikeusturvakeinot - yleinen oikeusprosessi ja eräiden sopimuslisensointien pakkovälitysmenettely - riittävät hyvin riitojen tehokkaaseen ratkaisuun. Uusille valitusmekanismeille ei ole ainakaan Suomen näkökulmasta tarvetta.

Aku Toivonen
Toiminnanjohtaja
Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry
Runeberginkatu 15 a 11
00100 HELSINKI